

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

687

VITENDO VYA KUJIFUNZA HAIBA NA MICHEZO

Muda: Saa 3.

MAJIBU

9 Oktoba 2006 mchana

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A** na **B** zenye jumla ya maswali **kumi na sita (16)**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **manne (4)** kutoka katika sehemu **B**.
3. Sehemu A ina alama **arobaini (40)** na sehemu B ina alama **sitini (60)**
4. Simu za mkononi na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Eleza hatua nne muhimu ambazo mwalimu anapaswa kuchukua kabla ya kuanza kipindi cha michezo ili kuhakikisha usalama wa watoto.

Kagua eneo la mchezo ili kuhakikisha hakuna vitu hatarishi kama mawe, glasi au mabaki mengine yanayoweza kuumia mtoto.

Hakikisha vifaa vya michezo vinafaa kwa umri na uwezo wa watoto, kama mpira unaofaa mikono ya watoto wachanga.

Tambua idadi ya watoto wanaoshiriki ili kuepuka msongamano na majeraha yanayoweza kutokea.

Washa maelekezo ya usalama na kanuni za mchezo kabla ya kuanza, kuhakikisha kila mtoto anaelewa jinsi ya kushiriki salama.

2. Taja zana nne ambazo zinaweza kutumika kufundisha dhana ya mshikamano na mshirikiano, na eleza namna kila moja inavyoweza kusaidia.

Kamba – watoto hushirikiana kushikamana ili kufanikisha kazi moja, kujifunza mshikamano.

Mpira – michezo ya kuupiga au kuubeba kwa timu hujenga mshirikiano na ushirikiano.

Vitu vya kuchanganya rangi (paints, markers) – wanaposhirikiana kutengeneza picha ya pamoja, wanajifunza kushirikiana bila kutawala.

Vikombe au bakuli vya mazoezi – watoto hushirikiana kupeleka au kuzungusha vitu, hivyo kujifunza mshikamano na mshirikiano.

3. Bainisha dalili nne zinazoweza kuashiria kwamba mtoto anafuatilia kanuni za mchezo kikamilifu.

Anasubiri kwa mpangilio wakati wa kuanza au kubadilisha hatua za mchezo.

Hushirikiana kikamilifu na wenzake bila kupuuza maelekezo.

Anatazama mwalimu au kiongozi wa mchezo kwa makini kabla ya kufanya hatua yoyote.

Anafuata masharti ya mchezo kama vile kuhesabu, kuacha au kuanza wakati uliopangwa.

4. Eleza kwa ufupi faida nne za kupanga michezo kulingana na umri na uwezo wa mtoto.

Inarahisisha ushirikiano na usalama wa kila mtoto kwani michezo inalingana na uwezo wao.

Inahimiza maendeleo ya kiakili na kimwili kwa sababu kila mchezo unalenga kiwango cha mtoto.

Inahimiza ushirikiano wa kijamii kwa kuwa michezo inalingana na uwezo wa kila mshiriki.

Inapunguza hatari za kuumika au kuchanganyikiwa kwa watoto wakati wa michezo.

5. Fafanua umuhimu wa kuhusisha watoto katika kuamua ni michezo ipi itakayochezwa na eleza kwa nini ni muhimu.

Watoto wanahisi umiliki na motisha ya kushiriki kwa sababu wameshiriki uchaguzi.

Inahimiza ujasiri na uamuzi, kwani wanajifunza kuchagua na kushirikiana.

Inapunguza migogoro na kukata tamaa kwa sababu kila mtoto anahisi sauti yake inasikika.

Hufundisha mshikamano na mshirikiano kwa kuwa wanashirikiana katika mchakato wa kuchagua.

6. Taja michezo minne inayosaidia kuimarisha nguvu za viungo mbalimbali vya mwili wa mtoto.

Mpira wa miguu – huimarisha miguu na viungo vya chini.

Kuruka kamba – huimarisha viungo vya miguu, makalio na mikono.

Mchezo wa kuzungusha mwili (twisting games) – huimarisha kiuno na mgongo.

Kupanda na kushuka kwenye jukwaa dogo – huimarisha mguu, viuno na usawa wa mwili.

7. Ainisha wahusika wanne katika michezo ya darasa na elezea namna wanavyoweza kuendeleza maadili mema kwa watoto.

Mwalimu – hutoa mwongozo sahihi na kuhimiza uadilifu na ushirikiano.

Kiongozi wa timu – hujifunza kuongoza na kushirikisha wenzake kwa heshima.

Watoto washiriki – wanajifunza kushirikiana, kushughulikia ushindi au kupoteza kwa heshima.

Mshirika wa michezo – husaidia wenzake kushiriki kikamilifu na kushirikiana bila ubaguzi.

8. Taja zana nne zinazotumika kufundisha watoto dhana ya kushirikiana katika michezo na eleza faida zake.

Mpira wa kikundi – hujenga mshikamano na mshirikiano katika timu.

Kamba – hujifunza kushirikiana kushikamana na kuendelea pamoja.

Vikombe vya kuzungusha vitu – hujifunza ushirikiano wa pamoja na kubadilishana.

Picha au michoro ya pamoja – hujifunza kushirikiana bila kubinafsisha kazi, kujenga mshikamano.

9. Elezea michezo minne ambayo inaweza kusaidia mtoto kuendeleza ujuzi wa kijamii na kuimarisha mtazamo chanya.

Mchezo wa kuigiza – hujifunza kushirikiana na kuelewa hisia za wengine.

Michezo ya kikundi – huimarisha mshikamano, mawasiliano na mshikamano wa kijamii.

Michezo ya kushirikiana kwa timu – hujenga heshima, mshikamano na mshirikiano.

Michezo ya kubadilishana nafasi – hujifunza kushughulikia vyeo tofauti na kuendeleza mtazamo chanya.

10. Bainisha mbinu nne zinazoweza kutumika kuhakikisha watoto wanafuata kanuni za michezo bila kutumia adhabu ya viboko.

Toa maelekezo wazi na rahisi kueleweka kabla ya kuanza mchezo.

Tumia pongezi na zawadi ndogo kama motisha ya kuzingatia kanuni.

Hamasisha ushirikiano na mshikamano wa kikundi badala ya kuzingatia adhabu.

Washa mifano au michezo ya mafunzo ya kufuata kanuni ili watoto wajifunze kwa njia ya kucheza.

SEHEMU B (Alama 60)

Jibu maswali manne (4) kutoka sehemu hii.

11. Eleza kwa hoja tano jinsi michezo inavyoweza kutumika kama chombo cha kufundishia maadili kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Michezo hujenga heshima. Watoto wanaposhirikiana katika michezo wanajifunza kuhesabu hisia na nafasi za wenzake, hivyo kujenga heshima.

Hutoa mafunzo ya ushirikiano. Michezo ya kikundi huonyesha umuhimu wa kushirikiana na kufanikisha malengo ya pamoja, jambo linalojenga mshikamano na mshirikiano.

Inafundisha uadilifu. Kutimiza kanuni za mchezo kunafundisha watoto kuwa waadilifu katika vitendo vyote, kama kushirikiana bila kuiba au kudanganya.

Huimarisha subira. Watoto wanajifunza kusubiri zamu zao na kuheshimu taratibu za mchezo, jambo linalojenga subira na uvumilivu.

Inafundisha ustahimilivu. Watoto wanapopoteza au kushindwa katika michezo, wanajifunza kukabiliana na kushindwa bila kuchukia, kujenga ustahimilivu.

12. Kwa hoja tano, eleza jinsi mwalimu anavyoweza kuwahasisha watoto kushiriki michezo kwa hiari.

Toa maelekezo wazi. Weka kanuni za mchezo kwa lugha rahisi na kueleweka na kila mtoto.

Tumia pongezi na zawadi. Kuhamasisha watoto kupitia pongezi au zawadi ndogo huongeza motisha ya kushiriki.

Unda michezo ya kuvutia. Chagua michezo inayoendana na umri, rangi na vitu vinavyovutia watoto ili kuvutia mshikamano wa kushiriki.

Shirikisha watoto katika uchaguzi. Waulize watoto ni michezo ipi wanayopenda kushiriki ili kuongeza hisia ya umiliki na hiari.

Fanya michezo kwa hali ya furaha. Hakikisha hakuna vikwazo au adhabu, michezo iendeele kwa hali ya furaha ili watoto washiriki kwa hiari.

13. Changanua hoja tano zinazoeleza athari za kutowajumuisha watoto wenye ulemavu katika michezo ya shule.

Watoto wenye ulemavu wanahisi kutengwa. Hii inaweza kupunguza heshima yao binafsi na kuathiri hisia zao.

Wanapoteza fursa ya kushirikiana. Kutowajumuisha kunapunguza mshikamano na mawasiliano na wenzake.

Inaweza kuathiri maendeleo ya kijamii. Watoto hawa hupoteza fursa ya kujifunza kushirikiana na kujenga uhusiano mzuri.

Inachangia ubinafsi na aibu. Kutowajumuisha kunawapa watoto hawa hisia za aibu na kutokuwa na thamani.

Inaweza kuathiri maendeleo ya akili. Kutojumuishwa kunapunguza fursa ya kushiriki michezo inayojenga fikra chanya, ubunifu, na mtazamo chanya.

14. Jadili hoja tano zinazoonesha umuhimu wa kuhusisha wazazi katika michezo ya watoto wa Elimu ya Awali.

Inajenga mshikamano wa familia na shule. Wazazi wanaposhirikiana, wanasaidia mtoto kupata motisha na mshikamano mzuri wa kijamii.

Huweka msingi wa maadili. Wazazi huonyesha mfano wa ushirikiano, heshima, na mshikamano, jambo linalojifunza na watoto.

Husaidia ufuatiliaji wa maendeleo. Wazazi wanaweza kuona maendeleo ya mtoto katika michezo na kushirikiana na mwalimu kuboresha ujifunzaji.

Inaongeza motisha kwa watoto. Watoto wanapojua wazazi wanashiriki, wanahamasika kushiriki kwa furaha na nidhamu.

Inaboresha uhusiano shule-na-wazazi. Kuwa na ushirikiano wa karibu huimarisha uhusiano na mashirikiano kwa maendeleo ya mtoto.

15. Kwa kutumia hoja tano, eleza jinsi michezo ya nje inavyoweza kuchangia maendeleo ya kijamii kwa watoto.

Hujenga mshikamano na marafiki. Michezo ya nje inahitaji kushirikiana na wenzake, jambo linalojenga uhusiano wa kijamii.

Huongeza mawasiliano. Watoto wanajifunza kuzungumza, kuelewa hisia za wengine na kushirikiana.

Hufundisha kushirikiana. Michezo ya nje mara nyingi ni ya kikundi, ikiwajenga watoto kushirikiana bila kuwatenga wengine.

Hufundisha usalama na nidhamu. Wanafunzi wanajifunza kuzingatia kanuni za michezo na kushirikiana kwa heshima.

Huhamasisha ujasiri na kujiamini. Watoto wanaposhiriki kwa hiari na bila hofu, wanajenga ujasiri na kujiamini.

16. Kwa hoja tano, eleza jinsi mwalimu anavyoweza kutumia michezo kutathmini maendeleo ya watoto kitaaluma.

Angalia ushiriki wa watoto. Mwalimu anaweza kuona ni watoto gani wanaoshirikiana kikamilifu na ni waendeshaaji wema.

Tathmini ujuzi wa kijamii. Michezo inamuwezesha mwalimu kuona maendeleo ya mtoto katika mawasiliano na mshikamano.

Angalia ujasiri na kujiamini. Mshiriki anaposhiriki kwa hiari, mwalimu anaweza kutathmini kujiamini kwake.

Tathmini uwezo wa kufuata kanuni. Mwalimu anaweza kuona ni watoto gani wanaoweza kufuata kanuni bila kuingiliwa.

Angalia maendeleo ya kimwili. Michezo hutoa mwongozo wa kimwili, nguvu, usawa, na koordinasi, na mwalimu anaweza kuthibitisha maendeleo hayo.